

constituents of the topos of Petersburg. The theoretical and methodological base for the chonotopical analysis consists in the classification of P. Torop, who observed a substantial relation between objective, personal, ultrareal levels of time and space. The topographical chronotope is determined by means of objective and attributive objects of the Academy of Arts. The emotional, aesthetical and values presentation of events are expressed with the pshychological chronotope. The metaphysical chronotope links the level of the plot and conscience of characters through the prism of the metalanguage as a universal word. The external dimension of the chronotope of the Academy of Arts contains the information on time and space framework of local events, while the internal dimension embraces the world of soul and conscience of the characters. The article contains the consideration of the discource interaction of author's and artistic models of space of the Academy of Arts. The specialties of artistic visualisation and semantics of spacial continuum of the Academy of Arts is analyzed.

Key words: chronotope, space, topos, locus, space-time continuum.

Стаття надійшла до редколегії
12. 01. 2016 р.

УДК 821.161.2

Світлана Бородіца

Рецепція прози Володимира Лиса в сучасному українському літературознавстві

У статті окреслено особливості романного мислення Володимира Лиса в українському літературно-критичному дискурсі початку ХХІ ст., простежено основні напрями рецепції текстів письменника сучасною літературознавчою наукою.

Ключові слова: автор, екзистенціалізм, жанр, неомодернізм, рецепція, роман.

Постановка наукової проблеми та її значення. Проза Володимира Лиса репрезентує якісно нові аспекти національного письменства. Її вивчення в контексті естетично-філософських параметрів неомодернізму та екзистенціалізму є одним із важливих завдань сучасного літературознавства. Творчість письменника цілісно не аналізувалася, досі дослідники (В. Агеєва, О. Герасим'юк, О. Забужко, І. Зінчук, О. Клименко, О. Кравчук, В. Погорецький, Роксоляна Свято, Л. Якимчук та ін.) обсервували загальні проблеми його творчого доробку, тому конкретне дослідження є новим і актуальним.

Цікаво, що відомі громадські діячі, літературознавці, письменники по-справжньому захоплюються талантом майстра слова з Волині. Про це говорить сам автор: «Дуже хорошого листа написав мені Анатолій Дімаров. Він прочитав “Століття Якова” і надіслав такий відгук: “Володимире, несучи до суду позов. Маю 90 років, одне око, а ви змусили, не відриваючись, читати цілу добу”. Цікавих висновків, прочитавши цей же роман, дійшов Олександр Мороз, відгукнувся щиро, приязно. А ще до мене в редакцію на Волині приходив Юрій Луценко. Він приніс на знак подяки пляшку віскі і сказав, що завдяки “Століттю Якова” йому вдалося на три ночі втекти з в'язниці» [12].

Олександр Клименко наголошує: В. Лис «уміє писати романи і виборювати призові місця у літературних конкурсах» [2]: премія на республіканському конкурсі творів про молодь за повість «Там, за порогом» (1989), перша премія «Коронації слова» за роман «Острів Сильвестра» (2008), перемога у «Гранд Коронації» з романом «Століття Якова» (2010) та чимало інших. У творчому доробку В. Лиса – близько п'ятнадцяти романів. Це – «романи симптоматичні» (О. Клименко) у контексті української масової літератури: розраховані на широке коло читачів, вони свідчать про самодостатнє письмо автора, принциповість його творчого підходу, тому завжди новаторські, багатоаспектні (поліфонічно, наративно, проблемно-тематично, образно тощо), подекуди парадоксальні. Претендуючи водночас на альтернативність й елітарність, романи В. Лиса – експериментальні, оскільки творчо модифікують мистецькі надбання попередників й інтенсивно засвоюють жанрово-стильові новачі («Продавець долі», «І прибуде суддя», «Камінь посеред саду», «Острів Сильвестра», «Іван та Чорна Пантера», «Століття Якова», «Соло для Соломії»).

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Нова концепція літературної творчості, що окреслюється на початку ХХІ ст., дає змогу говорити про своєрідну реабілітацію «масової» літератури. Про це свідчить романістика В. Лиса – автора численних бестселерів. На інтерв'ю з письменником можна натрапити на сторінках таких видань, як «Високий замок», «Україна молода», «День», «Літературна Україна», «Голос України», «Українська літературна газета», «Слово Просвіти», на відомих сайтах «Буквоїд», «Літакцент», «Друг читача», «Чтиво», «Газета UA». Критичні статті на твори В. Лиса опубліковані в найвідоміших фахових виданнях університетів Луцька, Любліна, Маріуполя, Миколаєва, Рівного, Острога, Тернополя, часописах «Країна», «Дніпро» та ін. Особливу увагу дослідників, серед яких – М. Жулинський, О. Забужко, Я. Поліщук, Т. Прохасько, Л. Скорина та ін., привертають романи «Століття Якова», «Соло для Соломії», «Острів Сильвестра», «Іван і Чорна Пантера» та ін.

Під час презентації роману «Століття Якова» Оксана Забужко сказала: «Це той тренд, у якому українська література збігається зараз із мейнстрімом європейських літературних пошуків, – осмислення й переосмислення досвіду ХХ століття, який досі залишився непроговорений». І продовжує: «Після “Століття Якова” склад “першого ешелону” сучасної української літератури доведеться переглянути». Знана письменниця в журі ювілейного конкурсу «Гранд-коронація» відзначила твір В. Лиса і, власне, пролобіювала його перемогу. Такі твердження стриманої в похвалах О. Забужко інтригують, особливо її короткий і чіткий «вирок» – «направду добра книжка» [1, с. 6].

Перемога роману «Століття Якова» в конкурсі «Коронація слова – 2010» зумовила появу низки емоційних відгуків. Відомий телеведучий Андрій Куликов, прочитавши рукопис, сказав: «Мені пощастило, що був членом журі «Коронації слова» – інакше ще довго міг би не прочитати «Століття Якова». Шкода, що цей роман не може мати продовження. Але далі буде Володимир Лис» [5].

У статті «Поетика жанру сучасного історичного роману (на матеріалі романів Василя Шкляра “Чорний ворон” та Володимира Лиса “Століття Якова”)» Ганна Кривопишина називає В. Лиса майстром сюжетобудови та аналізує особливості творення хронотопу в зазначених романах [3]. Авторка наголошує на тому, що точність психологічних характеристик, сюжетна насиченість тексту, широкий спектр емоцій, посилена увага до мотивації вчинків головного героя – Якова Меха, зображеного крізь призму важливих історичних подій, – це маркери белетристичного тексту. Проте вона зазначає, що типовий набір художніх прийомів у творі В. Лиса набуває індивідуальних ознак, і це виводить його на інший рівень, забезпечуючи стійкий читацький інтерес та спонукаючи до наукової рецепції. Цінність цього дослідження полягає в тому, що дослідниця, окрім суто змістових критеріїв, значну увагу приділяє формальним, торкаючись і внутрішніх, і зовнішніх жанротвірних чинників: «Взаємовплив жанрів історичного роману та родинної саги з мелодраматичними колізіями – прикметна ознака стилю аналізованого твору» [3, с. 101].

Олександр Клименко, звертаючи увагу на роман «Століття Якова», визначає місце письменника в координатах «маскультури». Дослідник констатує дві площини сучасної української літератури – елітарну та масову, – зазначаючи, що «масовізм» активно повертається. Говорячи про жанр цього роману, він відзначає, що «Століття Якова» – роман «симптоматичний як у контексті творчості Володимира Лиса, так і в контексті сучасної української літератури», бо «чесноти його настільки очевидні, що вимагають негайного коронування» [2]. Він не критикує письменника за чуттєві та мелодраматичні сцени, неперевантаженість тексту психологічними екскурсами, але підсумовує: «...погоджуюсь із твердженням, що “Століття Якова” – якісний твір для масового читача (хоча й шанувальники “високої” літератури, думаю, аж ніяк не почуватимуться скривдженими). Погоджуюсь, оскільки розгляд роману у рідному класифікаційному середовищі дозволяє не акцентувати на деяких огріхах “Століття Якова”, що їх не вдалося б оминати, розглядаючи твір із тією вимогливістю до художньої образності, з якою розглядаються класичні твори Мелвілла, Фолкнера та Маркеса. Погоджуюсь, оскільки гуманістичне письмо Володимира Лиса змушує говорити про роман “Століття Якова” зі серйозною повагою» [2]. З останньою тезою не можна не погодитись, адже майже всі письменники та критики заявляють, що «обов'язковою умовою життя сучасної національної літератури є наявність у ній бестселерів» (К. Поліщук) – оригінальних жанрових утворень, достойних у художніх параметрах. Значну увагу дослідник приділяє творчості В. Лиса в координатах бестселера, тим самим обґрунтовуючи популярність його романів.

У рецензії «З цього можна зробити напевно добрий сценарій, або Деякі міркування про триумфальний роман Володимира Лиса» [10] Роксоляна Свято розглядає романний доробок В. Лиса з іншого ракурсу, зосереджуючись на стилі, сюжеті, мові та символах, а також далі досліджує феномен популярності Лисових романів, зазначаючи, що письменник ущільнює романну канву в такий спосіб, неначе знімає кіно, у якому наявне авантюрне, психологічне й містичне начало, наявні якості-риси детектива та екшена, водночас його романи заряджені такими привабливими для людської свідомості константами, як енігматичність, динаміка інтриги, філософічність, інколи містика, як-от в «Івані та Чорній Пантері». Дослідниця осмислює проблему жанру роману, зосереджуючись переважно на сюжеті «Століття Якова», залучаючи до аналізу широкий літературний контекст (Г. Маркес, Т. Манн та ін.). Загалом Роксоляна Свято високо оцінює динамічність сюжету, асоціативність, символічність та інтертекстуальність прози В. Лиса.

У передмові «Кант для Соломії» до роману «Соло для Соломії» Тарас Прохасько зауважує: «Величезна цінність роману “Соло для Соломії” полягає в тому, що він є історією цілого людського життя – від початку і до кінця. Нам дуже часто бракує саме такої картини світу. Адже тільки знаючи всю історію людини, можна зрозуміти, чому і як вона чинить у кожному окремому епізоді свого тривання. До того ж історія Соломії тільки називається солом. Насправді в романі все так, як у найсправжнішому житті, коли біографія одного не віддільна від біографії тих, хто поруч. І поруч не фрагментарно, а глибоко, неперервно і довго» [8, с. 6]. Він виділяє головні чинники, які забезпечують популярність творів В. Лиса: художня майстерність автора, урахування психології і смаків масового читача, роман як життєпис. У цьому сенсі романи В. Лиса здатні утримувати увагу читача від початку до кінця, оскільки йдеться про пригоди молодого українця – сильної особистості, – який, попри все, випромінює екзистенційну тугу, що залишає відчуття крихкості й недосконалості цього світу.

У монографії «Ревізії пам'яті» Ярослав Поліщук рецензує роман «Століття Якова». Зокрема, у розвідці «Пан і бранець часу» він зазначає, що «головний герой роману “Століття Якова” стає на прох з своєю епохою. Фактично він змушений боротися супроти історії, героїчного чину і більшою мірою уособлює типовість, ніж особливість. Селянський син і сам селянин, він радше схильний пасивно переносити ті зміни, які наворожила доля. Зазвичай Яків не бунтує й не протестує проти загальних правил чи норм – ані морально-звичаєвих заповідей, за якими живе його волинське село, ані накинених владою (байдуже, довоєнною польською чи повоєнною радянською, чи навіть сучасною українською) законів і повинностей. Він відрухово переміщується в фарватері свого часу, нічим особливим не виділяючись із загалу. Проте сама епоха раз у раз наздоганяє героя й переслідує його. А позаяк це повторюється багатократно й регулярно, то складається враження, ніби Яків мимовільно втягується в фатальну гонитву, в підступну гру з долею, у смертельний танок» [7, с. 87–88]. Автор відзначає складну модель персонажа в романі, яка будується на бінарних опозиціях, тому багатоплощинність характеру Якова Межа визначають внутрішня боротьба й хитання, психологічні зсуви в екстремальних ситуаціях, контрверсійні відчуття, коли персонаж балансує на межі компромісу та зради, служби й колаборантства.

Я. Поліщук намагається оцінити «Століття Якова» в морально-етичному дискурсі, оскільки, на його думку, Яків не є втіленням морального ідеалу: «Яків не виступає активним репрезентантом провідних історичних подій своєї епохи. Він не є ані лідером, ані революціонером чи націоналістом. Його героїзм не показний. Це не героїзм чину, а героїзм тривання, виживання, терпіння. Яків – не герой історії, він – її свідок. А втім, хто знає, чи така життєва постава не стає для Якова рятівною в драматично-трагічних умовах його історичної доби, тут радше маємо справу з героїчністю, що пов'язана з постійністю й тривкістю персонажа, з терпінням, яке гартує, проте не ламає його. Звідси слушність авторових алюзій стражденної долі: чи тоді, коли натякається на апостола Якова, чи тоді, коли виникає асоціація самого Ісуса Христа, як-от у яскравій прикінцевій сцені несення хреста (аналогія хресного шляху)» [7, с. 90]. Це дає літературознавцеві змогу називати Якова Межа одночасно паном і бранцем часу: «...герой роману В. Лиса став паном часу, бо прожив сто літ, обійшовши на життєвій дистанції багатьох своїх ворогів та опонентів. Однак він став також бранцем часу, позаяк пережив свою дружину й дітей, не досягнувши повноти земного щастя» [7, с. 92].

Цікаво, що Я. Поліщук звертається до аналізу історичного наративу роману В. Лиса, що є непростим завданням: 30–40-ві роки ХХ ст. – період соціальної ініціації головного персонажа й час найдраматичніших суспільних катаклізмів сторіччя. Його приватна історія несподівано та творчо (не

шаблонно чи загальноприйнято) накладається на історичну епоху, тому автор масштабно не оповідає про історичні події, а концентрується на деталі, висвітлюючи її в одному ракурсі – вузько, проте яскраво. Звідси – «романний час має не лінійний характер, як у традиційній селянській прозі, а ритмічний, навіть аритмічний, коли умовно розподіляти його в текстовому просторі твору» [7, с. 94]. Отже, Я. Поліщук переконливо доводить, що роман «Століття Якова» – вартісний і високохудожній, оскільки В. Лис майстерно моделює альтернативну версію минулого, оперту на приватний біографічний досвід головного персонажа.

Романістика В. Лиса демонструє дотичність до естетики постмодернізму, тому є об'єктом пильного літературознавчого аналізу власне в межах постмодерністського дискурсу. Так, відзначимо статтю С. Підпригори «“Вбудована” драма в жанровій структурі роману: “Острів Сильвестра” Володимира Лиса» [6], де авторка досліджує особливості авторського моделювання драми в жанровій структурі роману «Острів Сильвестра» та окреслює її смислове навантаження в ідейному задумі твору. Роман «Острів Сильвестра» В. Лиса свого часу став предметом активного обговорення в Інтернеті (М. Довгалюк, В. Лис та ін.), зокрема його жанрово-стильові ознаки, традиційність і новаторство митця в ньому. С. Підпригора обґрунтовує жанр «Острова Сильвестра» як притчевий роман-пазл, де читач подорожує «лабіринтами» свідомості та підсвідомості персонажів і нелінійного тексту. Текст складається з трьох частин: «Тіло», «Душа», «Порятунок», що спрямовує його рецепцію до деструктивного світовідчуття людини початку ХХІ ст., суголосного з міфопоетичними моделями есхатології та апокаліпсису. Особистість, переживаючи внутрішній апокаліпсис, прагне до порятунку тіла та душі, бо від цього залежить її подальша доля, розуміння власного призначення. Наповнюючи роман постмодерністською чуттєвістю, письменник художньо осмислює проблему розщеплення психіки, що призводить до божевілля, відтворює потенціал несвідомого, звертається до суїцидальних мотивів. Це дає змогу говорити про авторський експеримент у жанровій організації твору. Так, на відміну від класичного та модерністського сюжету з його настановою на незворотність подій та іманентність текстуального сенсу, об'єкта зображення та світу загалом, сюжет у романі замінюється принципово нелінійною семантикою, поступається перед ризоморфною композицією, а саме ці риси притаманні постмодерністському твору [4, с. 452].

Постмодерністська поетика роману «Острова Сильвестра» увиразнюється за допомогою «авторських містифікацій через уключення у твір філософських розмов зайців, оповіді-притчі про діяння ченця Сильвестра Печерського, що датується 1175 р. і складає третій розділ книги – “Порятунок”. Створенню багатомірної картини художнього світу сприяє й жанрова мозаїчність роману. Автор посилює читацьку рецепцію образів та й твору в цілому завдяки вміщенню в структуру роману невеликих п'єс; фрагмента лекції С. Васильчука; неопублікованого есе-рецензії того ж С. Васильчука; уривків віршів В. Свідзинського, П. Тичини, Б. Олійника та персонажа твору – Яніни; листа читача до автора твору; щоденника зайця» [6, с. 5].

На думку С. Підпригори, постмодерністська чуттєвість і розщеплена свідомість персонажів виявляються насамперед у «вбудованих» драмах: загалом «вбудованих» п'єс у романі п'ять: «Драма (чи мікродрама) на три дії», «Епілог до п'єси з двома дійовими особами», «Діалог перший – Ніна і Яніна», «Діалог другий – Едуард (він же Геннадій, «клерк», за визначенням Світлани) і Ліда», «П'єса уяви на 1 дію, 1 картину (ніч, жінка, дитина)». У кожній із них автор через спілкування між дійовими особами, причому це можуть бути і реальні люди, і персоніфіковані явища (наприклад, Ніч), виявляє авторське прагнення показати справжні наміри людей та ставлення до інших, зірвати їхні «маски» й викрити душевну порожнечу та самотність і водночас спрямувати читача до власного висновку (оскільки письменник не коментує подій, розмов) [6, с. 5–6]. Отже, у «вбудованих» п'єсах роману «спостерігається тотальне заглиблення у людську душу» [11, с. 15].

В експериментальному романі «Острів Сильвестра» автор акцентує увагу на самотності кожного персонажа у світі та пошуках ними сенсу буття. Він організовує п'єси як розмови, діалоги між носіями протилежних поглядів на життя, причому жоден із них не є правильним, а швидше, викривленим та «несправжнім», «замаскованим» (Сильвестр, Ніна, Яніна, Олег, Ліда). В останній «вбудованій» драмі («П'єса уяви на 1 дію, 1 картину (Ніч, жінка, дитина)») автор домінують депресивну емоцію змінює на оптимістичну, моделюючи шлях до спасіння душі й тіла через істинну любов до ближнього (наприклад матері до дитини) [6, с. 10–11].

Дослідники творчості В. Лиса – «найбільш знаного і продуктивного письменника сучасної української літератури» – свою увагу, як зазначалося, зосереджують переважно на змістовій складовій частині романів митця. Жанрову специфіку «Століття Якова» та «Соло для Соломії» аналізують О. Богачевська, О. Забужко, А. Кривопишина, Я. Поліщук, Т. Прохасько, О. Сінченко та ін., але смисло- й формотвірні потенції романів «Айстри на зрубі», «Романа», «Маска», «Продавець долі», «Жінка для стіни», «І прибуде суддя», «Графиня», «Камінь посеред саду», «Іван та Чорна Пантера» залишаються поза увагою літературознавців.

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Володимир Лис – талановитий майстер прозописма, який, оперуючи значними історичними знаннями, активізує національну й культурну пам'ять реципієнта крізь призму духовних орієнтирів, синтезуючи національні та загальнолюдські цінності. Цілком закономірно це свідчить про посилення наукового інтересу до прозових текстів автора, особливо на рівні їхньої глибинно-чуттєвої структури (психологічно-філософські переживання, авторські роздуми, пошуки власного «Я» персонажів, їх прагнення, мотивації, світосприйняття тощо), про спроби контекстуального осмислення іманентних ознак індивідуальної стильової майстерності та літературознавчої інтерпретації жанрових структур художньої епіки письменника. Критична рецепція романістики В. Лиса, зокрема різноаспектне її вивчення, дає підстави говорити про неї як про самобутнє явище, що актуалізує аксіологічні принципи й ідеали, перебуває в діалозі з філософською й естетичною традицією, потребує ґрунтового системного аналізу.

Джерела та література

1. Забужко О. Напрочуд добра книжка / О. Забужко // Лис В. Століття Якова. – Х. : Книжковий клуб «Клуб сімейного дозвілля», 2012. – С. 5–6.
2. Клименко О. Кілька слів про «Століття Якова» Володимира Лиса [Електронний ресурс] / О. Клименко. – Режим доступу : <http://litakcent.com/2010/10/29/dvi-recenziji-na-bestseller-volodymyra-lysa/>
3. Кривопишина А. Поетика жанру сучасного історичного роману (на матеріалі романів Василя Шкляра «Чорний ворон» та Володимира Лиса «Століття Якова») / А. Кривопишина // Spheres of culture. Journal of Philological, Historical, Social and Media Communication, Political Science and Cultural Studies. – Lublin : Maria Curie-Sklodowska University in Lublin Faculty of Humanities Branch of Ukrainian Studies, 2013. – Vol. IV. – С. 96–104.
4. Літературознавча енциклопедія : у 2 т. – Т. 2 / авт.-уклад. Ю. І. Ковалів. – К. : ВЦ «Академія», 2007. – 624 с.
5. Найкращий роман десятиріччя презентують за участі Оксани Забужко [Електронний ресурс]– Режим доступу : <http://sumno.com/news/2010/08/11/najkraschij-roman-desyatyrichchya-prezentuyut-za-u/>
6. Підпригора С. В. «Вбудована» драма в жанровій структурі роману «Острів Сильвестра» Володимира Лиса [Електронний ресурс] / С. В. Підпригора. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/Portal/Soc_Gum/Nvmdu/Fil/2012_10/35.htm
7. Поліщук Я. РЕвізії пам'яті: літературна критика / Я. О. Поліщук. – Луцьк : Твердиня, 2011. – 216 с.
8. Прохасько Т. Кант для Соломії / Т. Прохасько // Лис В. Соло для Соломії : роман / В. Лис ; передм. Т. Прохасько. – Х. : Книжковий клуб «Клуб сімейного дозвілля», 2013. – С. 5–6.
9. Рецензії на книгу В. Лиса «Століття Якова» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.livelib.ru/book/1000458092>
10. Свято Роксоляна. З цього можна зробити на правду добрий сценарій, або Деякі міркування про тріумфальний роман Володимира Лиса [Електронний ресурс] / Роксоляна Свято. – Режим доступу : <http://litakcent.com/2010/10/29/dvi-recenziji-na-bestseller-volodymyra-lysa/>
11. Скибицька Ю. Сучасна українська драма: мотиви та поетика / Юлія Скибицька // Укр. л-ра в загальноосв. шк. – 2006. – № 1. – С. 8–15.
12. Янченко К. Володимир Лис: «Українською мовою, холера, можна творити класну літературу!» / К. Янченко // Високий замок. – 2014. – 8 січ.

Бородица Светлана. Рецепция прозы Владимира Лиса в современном украинском литературоведении. В статье очерчиваются особенности романного мышления Владимира Лиса в украинском литературно-критическом дискурсе начала XXI в., прослеживаются основные направления рецепции текстов писателя современной литературоведческой наукой. В исследованиях В. Агеевой, О. Герасимюк, О. Забужко, А. Клименко, О. Кравчук, В. Погорецкого, Роксоляны Свято, Т. Хомяк, Л. Якимчук и др. высоко оцениваются романы В. Лиса. Исследователи расширяют формат изучения современной украинской литературы, подчеркивая оригинальный характер и национальную специфику романности художника. В частности, жанровую специфику «Столетия Якова» и «Соло для Соломии» анализируют О. Богачевская, О. Забужко, А. Кривопишина, Я. Полищук, Т. Прохасько, О. Синченко и др., но смысло- и формотворческие потенции

романов «Астры на срубе», «Романа», «Маска», «Продавец судьбы», «Женщина для стены», «И придёт судья», «Графиня», «Камень посреди сада», «Иван и Черная Пантера» остаються вне поля зрения літературознавців. Спорадические исследования самобытных мировоззренческих и эстетических поисков автора предопределяют необходимость глубинной интерпретации и системного анализа прозы В. Лиса в современной літературознавческой науке.

Ключевые слова: автор, екзистенціалізм, жанр, неомодернізм, рецепція, роман.

Boroditsa Svitlana. Reception of Volodymyr Lys's Prose in Modern Ukrainian Literature Studies. The article deals with the peculiarities of Volodymyr Lys's novel thinking in Ukrainian literary and critical discourse of early 21st century. Main directions of the reception of the writer's texts were analyzed by modern Literature Studies. Novels by V. Lys are evaluated highly in the studies of V. Aheieva, O. Herasym'iuk, O. Zabuzhko, O. Klymenko, O. Kravchuk, V. Pohoretskyi, Roksoliana Sviato, T. Khom'iak, L. Iakymchuk et al. The researchers expand the format of modern Ukrainian literature's investigations, accentuated at original character and national specifics of the artist's novels. In particular, O. Bohachevska, O. Zabuzhko, A. Kryvopyshyna, Ia. Polishchuk, T. Prokhasko, O. Sinchenko and others analyze genre specificity of «Century of Jacob» («Stolittia Yakova») and «Solo for Salome» («Solo dlia Solomii»). But sense- and shape-making potencies of the novels «Asters on the felling» («Aistry na zrubii»), «Romana», «The Mask» («Maska»), «Seller of fate» («Prodavets doli»), «Women for the wall» («Zhinka dlia stiny»), «And the judge will come», («I prybude suddia»), «Countess» («Hrafynia»), «Stone in the middle of the garden» («Kamin posered sadu»), «John and Black Panther» («Ivan ta Chorna Pantera») were ignored by literary critics. Sporadic researches of original philosophical and aesthetic searches of the author determine the necessity of deep interpretation and system analysis of V. Lys's prose in the modern literary science.

Key words: author, existentialism, genre, postmodernism, reception, novel.

Стаття надійшла до редколегії
10. 02. 2016 р.

УДК 711.161.2' 37:821.161.2-3'06 Одрач

Інна Галак

Семантика етнокультурних образів у прозі Федора Одрача

У статті схарактеризовано особливості творення етнокультурних образів в оповіданнях Федора Одрача. Досліджено автообраз письменника-поліщука, а також галерея гетерообразів, зокрема росіян, голландців, англійців, чехів, італійців, шотландців, індіанців, особливості їх етноіміджу.

Ключові слова: етнообраз, автообраз, національна ідентичність, гетерообраз, Свій, Чужий.

Постановка наукової проблеми та її значення. Творчість Федора Одрача тільки відкривається українському читачеві, дивуючи наповненістю образів, національною самобутністю, глибинною закоріненістю письменника в землю Полісся, співцем якого він є. Водночас Ф. Одрач, вигнанець-емігрант, живучи в Канаді, збагатив українську літературу самобутніми, спостережливо змальованими образами представників різних національностей. До проблемних завдань літературознавства належить осмислення творчості Ф. Одрача, її місця у вітчизняній літературі, тим більше, що англомовному читачеві письменник уже відомий завдяки художнім перекладам його доньки Ерми.

Аналіз досліджень цієї проблеми. В Україні Ф. Одрач популяризований завдяки публікаціям І. Боднарука, В. Давидюка, В. Леонюка, В. Мацько. Романи письменника «Щебетун» (2008), «На непевному ґрунті» (2010) надруковані в Луцьку, а в Бресті 2000 р. видано нарис «Наше Полісся».

Мета та завдання статті. Це дослідження висвітлює творчість Ф. Одрача з позицій сучасної імагології, тим більше, що самі твори письменника дають для цього багатий матеріал.

Мета статті – з'ясувати художні особливості творення етнообразів у прозі Федора Одрача.

Об'єкт дослідження – оповідання різних років, зібрані в збірці «Покинута оселя», надрукованій у 1960 р. в Канаді.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Письменник жив і творив серед різноетнічного середовища емігрантів, що й дало йому багатий